

ПОБУДОВА КОМПЛЕКСНОГО ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ РЕГІОНІВ КРАЇНИ

Рудаченко О.О.

к.е.н., ст.викладач

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова (Україна)

Погосян Л.О.

аспірант

Харківський національний університет імені Семена Кузнеця (Україна)

Аналіз сучасних проблем суспільства та світового розвитку вказує на наявні проблеми, пов'язані з проявами соціальної напруженості, які здатні призвести до криз, що в останній час стали відбуватися все частіше. Саме тому сучасні вчені протягом кількох десятиріч все частіше звертають увагу на одну із складових будь-якої кризи, що може призвести до соціальної напруженості (СН). Таким явищем як «соціальна напруженість» присвячена велика кількість наукових праць. Соціальна напруженість може вивчатися на рівні таких соціальних суб'єктів як: макрорівня – на рівні суспільства, окремих регіонів; мезорівня – на рівні організації, соціальних груп; мікрорівня – на рівні особистості [3, 6]_([thesis02-865.html#thesis02-865-ref](#)).

Варто звернути увагу й на те, що не існує також, як єдиної методики визначення СН країни, так і єдиного переліку показників, що входять до моделі побудови рівня соціальної напруженості. Тому, авторами пропонується побудова інтегрального показника соціальної напруженості (ІПСН) регіонів країни на основі сучасних методів багатовимірного аналізу [1; 4-5]_([thesis02-865.html#thesis02-865-ref](#)). Нижче наведені основні етапи методики.

1 Етап. Формування системи показників СН.

2 Етап. Побудова комплексного інтегрального показника соціальної напруженості регіонів.

В рамках першого етапу здійснена побудова системи показників, які характеризують соціальну напруженість регіонів. Як вважають більшість науковців [1; 3-5] ([thesis02-865.html#thesis02-865-ref](#)), такі показники, перш за все, відображають стабільність і динаміку розвитку економіки регіонів і країни в цілому, а саме: Безробітне населення (за методологією МОП); Сума заборгованості із виплати заробітної плати; Індекс споживчих цін; Імпорт; Середньомісячна заробітна плата за регіонами за період з початку року; Індекс промислової продукції; Вартість продукції сільського господарства, реалізованої підприємствами; Обсяг виконаних будівельних робіт; Індекс будівельної продукції; Оборот роздрібної торгівлі, млн.грн; Вантажооборот, млн.ткм; Пасажирооборот, млн.пас.км; Експорт; Сальдо.

В рамках другого етапу здійснено побудову комплексного інтегрального показника соціальної напруженості на основі методів динамічної таксономії [1; 4-5] ([thesis02-865.html#thesis02-865-ref](#)), алгоритм якого включає наступні кроки:

- формування матриці вхідних даних;
- виділення груп показників - стимуляторів та дестимуляторів;
- стандартизація інформаційного простору;
- побудова інтегральних показників СН регіонів країни.

Для вихідної матриці використовувалися дані Державної служби статистики України по 24 регіонам за 2015-2018 роки [2] ([thesis02-865.html#thesis02-865-ref](#)).

Важливим моментом для побудови комплексного інтегрального показника соціальної напруженості є виділення групи показників стимуляторів, збільшення значення яких призводить до зростання соціальної напруженості і дестимуляторів тобто показників з протилежними властивостями. Для значення інтегрального показника встановлена шкала від 0 до 1, чим ближче значення знайдене показників до 1, тим вище СН регіонів.

Так, результати побудованого комплексного інтегрального показника соціальної напруженості дали високі значення соціальної напруженості для більшості регіонів країни, що свідчить про досить складну соціальну ситуацію в країні. Четвірку регіонів з найвищим рівнем СН очолює Київський регіон (0,8994037652), Львівський регіон (0,8063195688), Харківський регіон (0,7125193573) та Волинський регіон (0,6874064792).

Варто зазначити, що регіони із високим рівнем соціально-економічного розвитку більш сильно відчують на собі зміни в тенденціях соціальної напруженості, що має негативний вплив на стабільність і подальший розвиток економіки країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гур'янова Л.С. Усиление неравномерности развития регионов как угроза экономической безопасности. Гур'янова Л.С., Клебанова Т.С. Вісник економіки транспорту і промисловості. Збірник науково-практичних статей. Випуск № 29. – Харків: Українська державна академія залізничного транспорту, 2010. – 450 с. – С. 32-37.
2. Державна служба статистики України (Дата звернення: 26.03.2020 р.) (<http://www.ukrstat.gov.ua>).
3. Клебанова Т.С. Економетрична модель оцінки факторів соціальної напруженості / Клебанова Т.С., Рудаченко О.О./ Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем: Монографія / За ред. О.І. Черняка, П.В. Захарченка. – Мелітополь : 2019. – 456 с.
4. Клебанова, Т.С. Оценка и анализ неравномерности развития регионов Украины / Т. С. Клебанова, Л. С. Гурьянова, Т. Н. Трунова, А. Ю. Смирнова // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 8. - С. 162–167.
5. Неравномерность и цикличность динамики социально-экономического развития регионов: оценка, анализ, прогнозирование. Под ред. Т.С. Клебановой, Н.А. Кизима. – Х.: ФЛП Александрова К. М.; ИД «ИНЖЭК», 2012. – 512 с

6. Рудаченко О.О. Формування основних напрямків щодо зниження соціальної напруженості країни. Рудаченко О.О. Науково-економічний журнал «Інтелект XXI», випуск 1, 2020р., Київ. С.71-75.

